

Het opkomstpercentage voor de influenzavaccinatie onder risicogroepen is hoog: ongeveer 75%. Toch wordt een kwart van de patiënten die ervoor in aanmerking komt niet gevaccineerd. Het gaat om mensen die niet reageren op de eerste uitnodiging en om mensen die aangeven sowieso geen grieprik te willen. Hoe kan de praktijk hiermee omgaan? En met welke argumenten motiveer je de patiënt?

Hoe om te gaan met mensen die niet op de oproep reageren?

Om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk mensen uit de doelgroep gevaccineerd worden, is het belangrijk na te gaan waarom patiënten niet reageren op een oproep. Het beste kan de assistente de mensen die niet hebben gereageerd bellen en uitleg geven over het nut van de griepvaccinatie.

Verlies griepweigeraars niet uit het oog!

Het verdient de aanbeveling om regelmatig (bij voorkeur elk jaar) een uitdraai te maken van de griepweigeraars en deze lijst nauwkeurig door te nemen (selecteer op ruiter GW, als u deze patiënten hebt geruiterd). Let daarbij vooral op het ontstaan van nieuwe aandoeningen. Alhoewel vaccinatie zinvol is voor alle mensen met een indicatie, hebben mensen met meerdere indicaties het meeste baat bij vaccinatie. In overleg met de huisarts kan de assistente extra aandacht besteden aan het motiveren van deze patiënten. Ook kan de huisarts het belang van de grieprik aan de orde stellen tijdens het reguliere spreekuur.

Patiënten motiveren en misverstanden weerleggen

Het blijkt dat bij patiënten veel misverstanden bestaan. Het is verstandig als de huisarts en de assistente reacties op misverstanden doorspreken. Hieronder een aantal voorbeelden:

'Vorig jaar heb ik een grieprik gehad en ik ben toch ziek geworden, dus het werkt niet.'

- Helaas voorkomt de griepvaccinatie niet bij 100% van de patiënten dat zij griep krijgen. Vaccinatie is toch zinvol, omdat bij deze mensen de ziekte meestal minder ernstig verloopt en minder vaak leidt tot opname in het ziekenhuis of tot overlijden.
- Niet iedere "griep" is ook werkelijk influenza. Typische griepverschijnselen kunnen ook het gevolg zijn van andere virussen, die vergelijkbare klachten geven. Bij onderzoek onder grieppatiënten bleek ongeveer eenderde van de patiënten met klachten die op griep leken toch geen influenza te hebben. De grieprik beschermt niet tegen deze andere virussen.
- De grieprik is pas effectief na twee weken. Als iemand in de tussentijd besmet raakt, kan hij toch ziek worden.

'Mijn man kreeg griep direct na de prik, voor mij hoeft het niet.'

- Mensen die ziek worden kort na de grieprik, verliezen hun vertrouwen in de prik. Meestal hebben deze patiënten geen influenza, maar een ander virus dat al aanwezig was voor de vaccinatie.
- De grieprik zet het immuunsysteem aan tot de vorming van antistoffen en een enkeling voelt zich dan even niet lekker. Echt ziek worden met hoofdpijn, lusteloosheid en verhoging, is zeldzaam en gebeurt vooral bij kinderen, die nooit met een griepvirus in aanmerking zijn gekomen. De enige bijwerking die regelmatig voorkomt, is het ontstaan van een rode, gezwollen, pijnlijke plek op de injectieplaats.
- Als iemand binnen twee weken na de vaccinatie besmet raakt, kan hij toch ziek worden; pas na twee weken is voldoende immuniteit opgebouwd.

'Ik ben nooit ziek, dus laat de grieprik maar zitten.'

- Tijdens een griep epidemie wordt in het ergste geval 30% van de mensen ziek; het merendeel van de patiënten krijgt dus sowieso geen griep.
- Als iemand die gevaccineerd is toch ziek wordt, dan is de kans op een ernstige complicatie of opname in een ziekenhuis, dan wel overlijden veel kleiner dan zonder vaccinatie.

'Ik heb vorig jaar al een grieprik gehaald, dus kan ik hem nu wel overslaan.'

- Het virus verandert in de loop van de tijd. De samenstelling van het vaccin wordt dan ook elk jaar aangepast aan de meest recente virustypen. Daarom is het nodig elk jaar opnieuw gevaccineerd te worden.

- Ook neemt de hoeveelheid antilichamen na de vaccinatie in de loop van de tijd af. Op een gegeven moment zijn er te weinig antilichamen om adequate bescherming te bieden. Door jaarlijks vaccinatie neemt de bescherming tegen influenza toe.

DE FEITEN OP EEN RIJ

DE FEITEN OP EEN RIJ

DE FEITEN OP EEN RIJ

Vaccinatie voorkomt ernstige complicaties

Mensen met een indicatie hebben baat bij vaccinatie. De griepvaccinatie voorkomt vooral de ernstige complicaties die kunnen optreden tijdens de griep, zoals longontsteking, acute long- en hartziekten en beroertes. De griepvaccinatie voorkomt gemiddeld ongeveer de helft van alle sterfte (53%) en ziekenhuisopnames (48%) vanwege griep, longontsteking, acute long- en hartziekten en beroertes bij alle volwassenen tijdens een griepperiode¹. Voor mensen van 65 jaar en ouder die ook een medische indicatie hebben, is het het allerbelangrijkst om een griepvaccinatie te krijgen. Zij lopen het meeste risico op ernstige complicaties.

De griepvaccinatie is niet 100% effectief, maar toch zinvol

Mensen kunnen toch griep krijgen als ze gevaccineerd zijn. Dit komt bij ouderen vaker voor. Vaccinatie is toch zinvol, omdat bij deze mensen de ziekte meestal minder ernstig verloopt en minder vaak leidt tot opname in het ziekenhuis of overlijden.

“Griep” is vaak geen influenza

Mensen denken bij een ernstige verkoudheid al snel aan griep. Echte griep, of “influenza”, is meestal ernstiger en de symptomen duren langer dan bij een verkoudheid. Bovendien gaat griep vaak gepaard met koorts, hoofdpijn en spierpijn. Soms is het moeilijk om griep te onderscheiden van andere infecties. Tijdens een griep epidemie blijkt 60-70% van de mensen met duidelijke griepachtige symptomen ook echt geïnfecteerd met het virus. In 30 tot 40% van de gevallen heeft de patiënt dus iets anders.

De griepvaccinatie kent vrijwel geen bijwerkingen

De griepvaccinatie zet het immuunsysteem aan tot de vorming van antistoffen. Een enkeling voelt zich dan even niet lekker. Dat men echt ziek wordt met hoofdpijn, lusteloosheid en verhoging, is zeldzaam en gebeurt vooral bij kinderen, die nooit met een griepvirus in aanmerking zijn gekomen. De meest voorkomende bijwerking is pijn, roodheid en zwelling op de plaats waar geprikt is.

De griepvaccinatie werkt pas na twee weken

De griepvaccinatie is pas effectief na twee weken, dus als de griepvaccinatie laat gehaald is, kan er al een infectie optreden voordat de patiënt antistoffen heeft gemaakt.

Meer informatie in praktijkhandleiding en op internet

In de praktijkhandleiding Influenzavaccinatie staat uitgebreide informatie over griep en de griepvaccinatie. Ook bevat de handleiding een lijst met veelgestelde vragen. De praktijkhandleiding is te downloaden op www.snpg.nl

Andere websites met informatie over griep en de griepvaccinatie voor hulpverleners en patiënten zijn:

- www.rivm.nl/griepvaccinatie
- www.nivel.nl/griep/

Samengesteld door het LVG/NHG-preventieteam, september 2005

¹ Hak E, van Loon S, Buskens E, van Essen GA, de Bakker D, Tacken MA, van Hout BA, Grobbee DE, Verheij TJ. Design of the Dutch prevention of influenza, surveillance and management (PRISMA) study. *Vaccine*. 2003 Apr 2; 21(15).